

# De ontwikkelingen van een tijdschrift

Het allereerste nummer van het Tijdschrift voor Ergonomie, de voorloper van het Tijdschrift voor Human Factors, verscheen op 1 mei 1976. Er was behoefte aan een extra 'blad', naast het officiële en grotendeels wetenschappelijke tijdschrift *Ergonomics*.

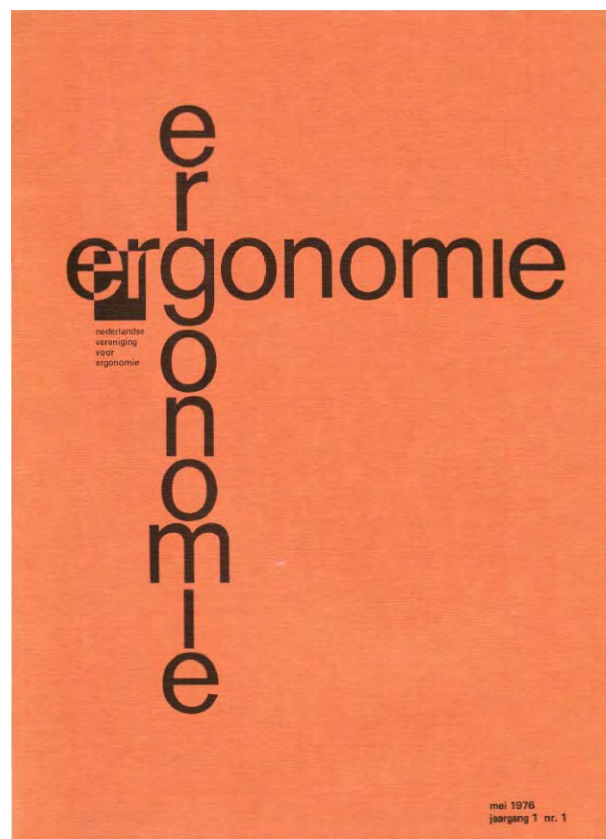
## Janneke Reijseger

Het doel van het tijdschrift, zo beschrijft de toenmalige voorzitter van de vereniging, de heer Boudri, is "niet alleen een grote hoeveelheid informatie verschaffen, maar ook de band tussen leden hechter maken". En ook de redactie (bestaande uit een logopedist, een literatuuronderzoeker bij de bibliotheek van de PTT en een arbeidsdeskundige van Philips) stelt zichzelf ten doel "stijl en vorm zullen altijd zodanig moeten zijn dat ook bij reacties opwekkende beschouwingen of tegengestelde meningen, toch het bindende element tussen de leden van onze vereniging niet alleen behouden, maar zelfs bevorderd wordt". De vereniging was in die tijd klein. Nieuwe leden werden in het tijdschrift verwelkomd.

Ingeborg Griffioen startte begin 2010 als hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Ergonomie. Zij bleef aan het roer tot eind 2014. In die vijf jaar zijn verschillende veranderingen doorgevoerd. Ten eerste de omschakeling van zes keer per jaar een tijdschrift naar vier keer een tijdschrift en vier keer een digitale ErgoZine per jaar. Beide werden gepubliceerd onder auspiciën van de redactie. Ook vond in deze periode de oprichting van de nieuwe vereniging Human Factors NL plaats, een samenwerking tussen de bestaande (en volgens sommigen overlappende) ergonomieverenigingen in Nederland. De nieuwe HFNL zorgde natuurlijk ook voor een nieuw Tijdschrift voor *Human Factors*.

## Roerige tijden

Onder Ingeborgs leiding, zo verwoordt oud-hoofdredacteur Lottie Kuijt-Evers, ondergaat het



Tijdschrift voor Ergonomie de metamorfose naar Tijdschrift voor Human Factors. Enerzijds door een nieuwe, frisse lay-out. Die werd natuurlijk in belangrijke mate beïnvloed door de nieuwe vereniging en haar nieuwe huisstijl. 'Grappig' detail: het door de vereniging ingehuurd ontwerp bureau was het tijdschrift vergeten mee te nemen in de uitwerking van de huisstijl.

**Het doel van de Nederlandse Vereniging voor Ergonomie zoals omschreven in 1976: 'onderzoek bevorderen, resultaten openbaar maken, praktische toepassingen stimuleren en uitwisseling van gegevens tussen belanghebbende vakgebieden doen plaatsvinden'.**



Door gebruik van iconen en kleur werden de deelgebieden inzichtelijk gemaakt. Oorspronkelijk werd ook nog onderscheid gemaakt tussen wetenschappelijk (leeg) en praktisch (vol). Dit leidde uiteraard tot hilariteit bij het wetenschappelijk 'leeghoofd'. In de praktijk bleek het onderscheid tussen wetenschap en praktijk te weinig zwart-wit en is dit onderscheid geschrapt.

Maar via de door Ingeborg ingeschakelde hulp van Pantou werd razendsnel een nieuwe huisstijl ontwikkeld voor het tijdschrift en werden deelgebieden van de ergonomie benoemd (zie de bijbehorende iconen in de afbeelding hierboven). Hierdoor werd het mogelijk in het tijdschrift visueel inzichtelijk te maken tot welk deelgebied van Human Factors een artikel behoorde.

Anderzijds werden de dossiers geïntroduceerd. Door de invoering van dossiers werden (gast) redacteurs verantwoordelijk voor het werven van auteurs en het aanleveren van een drietal artikelen rond een bepaald thema. “Als haar opvolger kwam ik in een gespreid bedje”, schrijft Lottie Kuyt-Evers. “Twee dossiers per nummer was de norm. Het ging ten onder aan het eigen succes, want het tijdschrift bevatte te veel pagina’s en werd in deze vorm te duur”.

Oud-redacteur Frederik Hoolhorst voegt toe: “Onder Ingeborgs leiding kwamen vergeten rubrieken terug en werden nieuwe rubrieken en de dossiers geïntroduceerd. Hierdoor werd de

totstandkoming van het tijdschrift – ook inhoudelijk – beter. Dit alles kwam de structuur en de inhoudelijke diepgang van het tijdschrift ten goede.”

### Een goed begin

Tijdens haar eerste optreden als hoofdredacteur op de jaarlijkse redactievergadering met redactieraad en bestuur presenteerde Ingeborg een compleet plan (dat was nog niet eerder voorgekomen, een hoofdredacteur die met een compleet uitgedachte presentatie de redactie binnenkwam). Het dossier heette destijds nog een Trojka, een vervoermiddel om meer kennis dan verwacht bij de lezers binnen te brengen. Na een aantal edities waarin in de trojka deelgebieden werden toegelicht (fysieke belasting en tactiele ergonomie) werd het eerste ‘Dossier’ in oktober van 2010 gepubliceerd, over de zelfredzaamheid in de publieke ruimte voor iedereen. Sindsdien volgden er maar liefst 54 dossiers over uiteenlopende onderwerpen. Met dit 55ste dossier eren we niet alleen dit jubileum maar ook de geestelijk moeder.

# Dossier: Ingeborg Griffioen

## Dossiers

De allereerste richtlijnen voor de Trojka meldten de volgende criteria:

*"De Trojka dient een deelgebied binnen de ergonomie te belichten middels een drietal artikelen over actueel onderzoek verricht op drie verschillende universiteiten. De drie artikelen mogen verschillende onderwerpen binnen het deelgebied behandelen."*

Voor de latere dossiers zijn die criteria verder uitgewerkt:

*"Het dossier belicht een deelgebied binnen Human Factors/ergonomie middels een drietal artikelen over actueel onderzoek verricht op drie verschillende universiteiten, hogescholen of onderzoeksinstellingen. De drie artikelen mogen verschillende onderwerpen binnen het deelgebied behandelen. Het dossier wordt door één (of twee) (gast)redacteur(s) voorbereid en gecoördineerd. Het dossier bevat recent wetenschappelijk onderzoek, maar hoeft geen wetenschappelijke artikelen te bevatten. Leesbaarheid van de artikelen – ook voor niet-wetenschappers – is van groot belang."*

*Auteurs mogen vooral die elementen beschrijven die zij ook vol trots over hun onderzoek zouden vertellen aan een geïnteresseerde 'van buiten'."*

Die link van wetenschappelijk onderzoek naar de toepassing ervan in de praktijk blijft ook vandaag een uitdaging. Door te hameren op de toon, 'trots vertellen over je vak aan een buitenstaander', was het de bedoeling dat de artikelen Human Factors/ergonomie en de toepassing ervan breder bekend zouden maken, zowel bij vakgenoten uit andere deelgebieden als bij 'de buitenwereld'. Het toelichten van een thema via de dossiers biedt immers een inkijkje dat ook voor andere deelgebieden en toepassingen bruikbaar is of inspiratie biedt.

## Rubrieken

Zoals ook door Frederik Hoolhorst hiervoor al gemeld, heeft Ingeborg bij haar aantreden in 2010 verschillende – praktische – rubrieken<sup>i</sup> nieuw leven ingeblazen c.q. geïntroduceerd, zoals:

- Human Factors kaart van Nederland: een interview met een HF-specialist, -gebruiker of -opdrachtgever.
- Afgestudeerd: waarin jonge starters niet alleen hun eindonderzoek presenteren, maar zichzelf ook aan de (arbeids)markt kunnen presenteren.

N.B. De Nieuwe Factor borduurt vanaf 2015 voort op deze rubriek.

- HF en octrooien: waarin nieuwe octrooien met een ergonomische component worden toegelicht.
- Toegepast: een korte en bondige beschrijving van de toepassing van ergonomie tijdens het ontwerpproces.
- Ergonomienieuws: een kort overzicht van ergonomische weetjes: boeken, afgestudeerden, promoties, bijeenkomsten, enzovoort.
- Ergonomie: een column met daarin een ergonomische ergernis van één van onze lezers.
- En, last but not least, Gespot: grappige foto's van ontwerpblunders en bijbehorende verwarring.

De rubrieken bieden inhoudelijke afwisseling en blijken, volgens het lezersonderzoek (zie het volgende artikel), ook grote aantrekkingskracht uit te oefenen op de lezers.

Hierbij moeten we de inzet van Jorrit Jansen (die Ingeborg voorging als hoofdredacteur) om meer praktijk aan het tijdschrift toe te voegen overigens niet onvermeld laten!

## Breed en veelzijdig

De afwisseling tussen wetenschappelijke en praktische artikelen was — en is nog steeds, zo blijkt uit recent lezersonderzoek (zie het volgende artikel) —, de kracht van het tijdschrift.

Door deze mix van wetenschap en praktijk is het Tijdschrift voor Human Factors ook een waardig kanaal van Human Factors NL. In het tijdschrift kan zij de veelzijdigheid en soms misschien zelfs de tegenstrijdigheid van het vakgebied een podium bieden.

---

### Over de auteur



Janneke Reijseger  
technische redactie TvHF sinds 2005  
Reijseger to the point

---

<sup>i</sup> We gebruiken hier de huidige namen van deze rubrieken, die ook in de tijd veranderd zijn van 'ergonomie' naar 'Human Factors'.